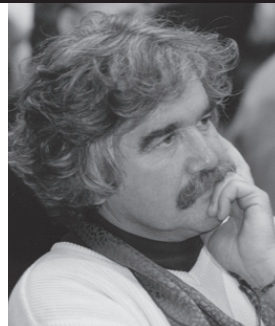

Andrej Makuc

Antonija

Antonija je vstopila z vijoličasto vrečko v roki in obstala naslonjena na zid ob vratih. Rumenkasta oljna barva je delala steno hladno. Za zdaj tukaj in tako sploh ni bilo slabo. Čakala je na raport ter prevzem in predajo še živega materiala.

“Vse je kot sinoči. Razen v sedmici,” se je oglasilo s hodnika, pospremljeno z ostrim udarjanjem pet po vinas ploščicah.

“Ne? Mladi Verčnik? Pa mu ni kazalo ...”

“Še pred zajtrkom je zaključil pri nas in na tem svetu.”

“Preostalo vse b. p.?”

“Vse. Razen v sedmici. Že do vizite so jo izpraznili ... Povedala sem ti.”

“Prima. Do devetih jo bom oddala najboljšemu ponudniku,” se je narejeno nasmehnila.

“Bi jo že jaz, pa zdaj v njej leži Šemasti Polda,” se je s sposojeno dobrovoljnostjo nasmehnila še sestra Izidora.

“Uf, sitnoba sitna! Kdo ga je vselil?”

“Mladi Dolenc. Na svojo pest. Takoj ko je prevzel popoldansko dolgo.”

“Doktorček še ne ve, s kom se je zapletel.”

“Je še kar bogi. Stopi do njega še pred polnočjo.”

“Do dohtarja Igorja? Ja, bom ... Veš, da bom!” in si je šla s prosto dlanjo čez ritnici.

“Packa. Na Poldo poglej, to sem rekla!” in je koketno zavila z očmi. Potem sta se naučeno, narejeno zarežali in tlesknili z dlanmi.

“V enki gotovo ploskajo. Po treh dneh se bodo lahko spet naspali, če praviš, da je šel Polda jamrat na svoje.”

“Doktor Vencelj je posumil, da ga je rahla kap, zato ga je Dolencek s toliko lažjim srcem osamil. Pri popoldanski viziti pa je bil Polda začuda čisto dober. Zjutraj bodo ...”

“Se mi sploh ne zdi čudno. Pravijo, da Polda srca nima in ga nikoli ni imel, možganov pa ... Kam bi ga le lahko zadela? Kap. Vencelj ni dobro pretehtal objektivnih okoliščin, ko je diagnosticiral.”

“Antonija!? Hipókrat bi ...”

“Jaz nimam z njim nič. S Hipokrátom. Samo strežnica sem. Pridnost in poštenost sem morala obljubiti oddelčni glavni, zapriseгла nisem nikomur! Tisti pa, ki ste prisegli ...”

“Poln je sedativov. Čez dve, tri ure se bo pa kot pribito začel oglašati.”

“Saj še lahko sam pokliče?”

Sestra je skomignila z rameni.

“Vsaj pozvoni?”

“Sesti ne more brez pomoči, roke in noge pa še sam prelaga. Vendar meni še ni cingljaj.”

“Torej utišanje z blazino odpade.”

Sestra je začela spravljati svoje drobnarije v modro polivinilasto vrečko.

“Ne bo ti uspelo ubežati nočni, pa govori, kar hočeš!”

“Je že osem?”

“Pet do.”

Kot da bi se v njiju sprožila vzmet, sta se obrnili in toliko premaknili, da sta si bila njuna obraza tako blizu, da bi lahko s sapo druga drugi spihali puder z lic in nosu. Položila ji je v komolcih skrčeni roki na rame. Potem je začela iztegovati desnico, da bi jo obrnila stran od sebe. Hotela je stati za njenim hrbtom.

“No?!”

Nič.

“Obrni se vendar! Ne bom svitala do jutra!” Naložila je več besed, kot bi jih bilo treba za to obredno delo.

“Nocoj nočem,” je bila odločna Antonija.

“Na oddelku je prepovedano imeti razpuščene lase.”

“Jutri spet, danes pa ne! Pozna si, pohiti!”

“Pet minut potrebujem, da ti ju spletem. Kiti.”

“Pusti. Hočem vedeti, če me bo Šemasti Polda prepoznal.”

“Če te zaloti dežurni, mu ne bo prav.”

“Doktor Dolenc? Motiš se. Njemu je vse prav.”

Antonija je šele zdaj odložila vijoličasto vrečko in si z rokami spretno spustila haljo z ramen, hkrati pa tako umetelno zanihala z glavo, da so črni lasje oživelili in se spustili po goli koži njenega hrbta. Ko je bil ovratnik spet na svojem mestu, je lase dovolj trdo stisnil k vratu, da se je zdelo, kot da ima na glavi šlem.

“Lahko noč, sestra Izidora,” se je nasmehnila.

“Kratko noč, Antonija!” ji je ta vrnila nasmeh. In je ododmevala po hodniku do dvigala. Sestra Izidora.

Antonija je obsedela v čajni kuhinji na internem IV.

Vse je bilo, kot mora biti. Dolga nočna maša se je lahko začela. Nalila si je skodelico mlačnega čaja in za na stežaj odprtimi vrati med požirki spremljala v sto in sto nočeh že nešteto krat slišano. Izvajalci so se nenehno menjavali, program pa je bil vedno znova do zadnjih odtenkov perfektno ponavljan.

Nekdo iz trojke je začel za seboj vleči copate. Namenjen je bil v kopalnico. To podrsavanje je bolj zoprno od vsakega, še tako glasnega ropota pêt, četudi se oglasijo ob najbolj nekrščanski uri.

Potem se je zaslišal piš, ko so se zaprla nihajna vrata. Nasmehnila se je. Nekomu očitno ne gre več za nohte, pa se je potegnil na cigareto v sobo za obiske. Ni minilo pet sekund, ko so se oglasili hitri, kratki koraki. In spet piš nihajnih vrat. Dvojina tudi na internem IV. V sobi za obiske se nekaj prižiga! Po izkušnjah iz enajstih let, ki jih je doslej premučila na tem hodniku, zna vsak glas, vsakršen hrup, škripanje postelj, vzdihovanje, jok, mrmranje, smeh, pokašljevanje ... vse – locirati po sobah. Ali na hodnik.

Nocoj v petici poslušajo Marjana Kralja.

Repnik iz devetice zganja tako, da bi ga bilo treba nujno osamiti – smrči, da je nadležno že budnim, kaj šele tistim, ki bi radi spali.

Pogrkovanja, ki se vsake toliko oglašajo iz kopalnice, že od pomladi sem ne morejo utišati: menda prihaja iz svinčene odtočne cevi, a dokler ne bo začelo zamakati, ne bodo razbijali, pravijo na upravi. Lahko njim, saj jim tega ni treba poslušati. Spijo doma.

In bolniške postelje! Dobro, da prišleki tega ne vedo. Na nekaterih se obvezno umre. Bolnik pride skoraj zdrav, zaradi kakšne malenkosti pač, ki so jo doma komaj opazili, sam pa pravzaprav sploh ni vedel zanjo, pošljejo ga na interni IV, leže na petico v enici in ... niso mimo trije dnevi, pa ga že odpeljejo. Mrtvega ali pa tik pred tem. Tako je s tem. Taka je petica v enici – to je postelja pet v sobi številka ena. Odkar pomnijo, je tako.

Poskušali so marsikaj. Odnegli so petico na hodnik. Zaman. Tudi če niso tako rekli, je šestica postala petica. Takšen je red stvari. In je šlo naprej enako kot dotlej. Prišel, legel, omagal. Na šestici, ki pa je bila v resnici petica.

Lahko bi enico izpraznili, jo preuredili v jedilnico, v jedilnici pa razpostavili postelje iz enice. Toda kako se znebiti postelje številka pet?

Zoprno je postalo tudi sestram. Če je le šlo, so puščale petico v enici prazno, ko pa se ni dalo več stiskati, so odločitev preložile na bolnike: novi pacient je lahko izbiral med štirico v dvojki, ki je pri oknu, in petico v enici, ki je na sredini vrste, okno pa je na desni. Pa je bilo marsikomu

od kdo ve kod prišepetano, da pri oknu ni dobro, in si je izbral petico v enici. A samo za kakšen dan, kajti kmalu postelje ni več potreboval.

O, o bolniških posteljah in prebolevnikih bi se dalo pisati knjige. Pred pokojnim Zarnikom je na petici v enici skupaj s primarijem nad boleznijo scagoval Jehart Ferdo, profesor, potem pa se je na svoje tretje bolniško jutro odločil in vstal. Kar šel je, še ves bolan. Ni si več dal dopovedati, naj pride nazaj. Bog ve, ali je še živ.

In razmišlja sestra Antonija, ki v resnici sploh ni sestra, samo bolniki jo tako kličejo: 'Vsaka postelja knjiga, kaj ena, vsaj pet knjig na leto bi se našlo o vsaki postelji. 37 postelj krat pet knjig je ... Ampak le kdo bi vse to bral!? Zgodbe bi bile pa lepe. No, žalostno lepe.'

Popila je zadnji požirek. Treba bo na obhod od enice do enajstice, je naročila sama sebi.

Polegli so njeni nočni varovanci na internem IV desno – miže ali pa gledajoč v strop vsak pestuje svojo žalost, up, bolezen, obup – vsak prelistava svojo nenapisano knjigo. Noči so v bolnišnici naj ... Bolezen, skrita v telesu, bedi, pacienti pa naj bi spali, da bi ji od dremeža okrepljeni laže skočili za vrat. Pa ne gre. To s spanjem. Zjutraj pa je v bolniški sobi vse drugače – skoraj se ti ne more nič zgoditi, saj je pri roki toliko zdravnikov. In vizita je triumvirat v belem za izdajanje dnevnega dovoljenja o podaljševanju drugega polčasa pacientovih biti tu in biti še.

Ko je stopila mimo sedmice, zadnje sobe na levi strani hodnika, če je štela v smeri svoje hoje, je sestra Antonija videla, da Šemasti bolšči v dolgi trak svetlobe, ki prihaja izza priprtih sobnih vrat: ni se mogla odločiti, ali naj tistemu, kar mu vidi v očeh, reče začudenje, obup ali groza. Ko jo je Polda opazil, je zaprl bebasto odprta usta in Antoniji se je zdelo, da ji hoče nekaj reči, pa je samo požrl slino in se spet predmrliško zarežal. Odločila se je, da mu pusti luč prižgano še kakšno uro. Če že ne more spat, naj vsaj gleda. Polda. Čeprav bi bilo bolj prav, da bi zdaj, ko odhaja, bolj gledal vase kot vanjo. Polda.

*

Šemasti Polda je prišel ležat na interni IV v enico pred slabim mesecem in s sabo je prinesel vso svojo kramo. Ni je bilo malo. Še največ je je bilo iz tistih štirih let, ko se je vsak reševal, kot je vedel in se mu je zdelo prav. Je najprej tiho tiho kaj ovadil elitnim oddelkom: tudi tako, kot so mu domači terenci naročili, da so se koga izmed svojih brez težav rešili. Si niso vsem na očeh mazali rok. Ko pa je začelo dobro kazati gošarjem, je moral zanje postoriti marsikatero grdo delo, da si je reševal glavo zaradi starih stranpoti, ki jih je opravil, pa so ga zdaj zato v šahu držali.

Ko se je njegova igra potegnila v peto leto, je bilo maja in junija takih opravkov vedno več. In nič več v temi – vse bolj pri belem dnevu. Vsem na očeh. Tudi če bi hotel, Polda ni ne mogel ne smel držati križem rok. Zvestoba se s koncem vojne ne neha, v miru pa še manj.

Menda se je v mestnih zaporih, tedaj ko je smela peterokraka brez strahu iz goše na ceste, skupaj z novimi oblastniki dobro obnesel: znal je trdo povezati z žico, po pomoti odnesti koc iz celice ali pa tako ponuditi piskerc z vodo, da je padel na tla – in so najbolj žejni s poda lizali. Znal je pomagati sovražniku ljudstva s količem v rebra ravno toliko, da je hitreje stopil, kaj stopil, kar poskočen je postal. Znal je zvesto popaziti, sedeč na zadnji stranici, da ne bi kdo med nočno vožnjo s tovornjaka padel in se potolkel ali se, bog ne daj, kam potuhnil ... Kolikor jih je naložil, toliko jih je v še tako gosti temi v Čananžih tudi oddal. Če ni videl, se je pa z rokami prepričal, kolikim je s kripe pomagal. Ne, nikoli mu ni nihče umanjkal. Eh, nemarno delo je bilo ... stok, pa prošnje, pretepanje, čeprav nisi hotel, samo da si koga pokonci spravil ... je bilo potrebno. Kam bi pa šlo vse skupaj, če bi kar vsak po svoje in brez reda!?

Streljal pa ni. Nikoli. Mu tudi niso dali orožja. Nekateri so mu v očeh prebrali, da bi znal na obe strani puško obračati. Priznal pa ne bi nikoli. Zato je Polda lahko eksekuciral samo takrat, ko je bilo treba delovati potuhnjeno, neslišno: znal je na hitro utišati z lopato, spodbiti stol, glavo potopiti v vodo. Ne, streljal pa ni. Ne. On že ne. Kar naj pripeljejo koga, ki bo pričal, da je streljal. Nobenega takega ne bodo našli. Kar se tega tiče, ima čiste roke. In mirno vest.

Jeseni petinštiridesetega pa se za Poldo ni več našlo pravo delo. Ostalo je le še tisto sleherniško. In je začel s konjem in kripo furati po mestu: premog in drva. Če ni bilo tega pri roki, je pa z leseno cisterno šiso odvažal. Od daleč se ga je slišalo, ko je zapel s svojim zvonkim tenorjem: *Zakrivljeno palico v roki, za trakom pa šopek cvetlic ...* Ej, med ljudmi je bil Polda vesel človek.

In je pridvignil svojo okrancljano klofeto visoko v zrak ter prešerno zaukal.

“Kakšen prelep glas ima!”

“Kakšno ima šele srce!” so vse pogosteje grenko dodajali tisti, ki so vedeli ali pa tu pa tam kaj pobrali kot prisluh.

Bolj je pohajala sapa še dovčerajšnjim brezprizivnim oblastnikom, bolj si je Polda na novo postiljal. Nadel si je jurjevsko opravo, zajezdil konja in postajal dobri človek iz ... Maškara je postala njegova oprava za vsak dan. Irhaste kratke hlače, iz padala ukrojena srajca, očetov klobuk na glavi ...

“Od groze mu gre na otročje,” so dobro obveščeni razlagali njegovo kostumsko prekucijo.

Bodi kakor koli že – mesto je dobilo svoj zaščitni znak. Šest let po koncu velike morije se je izlegel Šemasti Polda. Zavetnik otrok. Ljudje so njegovo spreobrnitev vzeli v zakup – čez tista surova leta je bilo treba narediti križ, da se je laže živelo.

Ob bistrem potočku je mlin, cin cin, a jaz sem pa mlinarjev sin, cin cin ... Kakšen tenor! Zakaj ne moremo vsi biti Polde?

A prav vseh se vendarle ni dalo pretentati. Poldi je obraz na vsem lepem otrpnil v olesenelo masko, njegov glas pa je začuda postajal vedno bolj zvonek, če je bilo to sploh še mogoče. Najbrž se je tako samo zdelo tistim, ki ga prav vsak dan vendarle niso slišali.

Zabučale gore, zabučali lesi, oj mladost ti moja, kam si šla ...

Tako je nanoslo, da se je na eni njegovih voženj skozi mesto pred konja, Poldo in naloženi voz, kot da bi z neba padla, postavila Frida, hči prve dni po vojni ubitega mestnega hotelirja in njegove žene.

“O, oo , ooo, oha!” je zazvenelo po trgu.

“Nova Poldova pesem?” je najprej z ušesi radovedno zastrigel mestni trg. Ni bila.

Okovana kolesa lojtrnika so na tlaku utihnili, tudi šimelj je v hipu obmiroval: ni bil prav velikokrat doživel, da bi mu bil njegov dobri Polda tako grobo žvale zategnil.

Mesto je obstalo.

“Glej jo, slepico, kod pa hodiš? Skoraj bi te s Haronom pregazila!”

Stopila je Frida dva koraka na levo, da se je ognila konjevi opletajoči glavi, še bolj pa zato, da je furmana v život in glavo videla.

Takšna, z očmi otroka, z dekliškim telesom in z odločno trmo v drži, je zamoledovala:

“Ne obvozite me, Polda! Postojte! Povejte!”

“Saj sem ti že rekel. Ko jih boš imela osemnajst, pridi in ti povem!”

“Danes jih imam. In sem prišla!” je kar vztrepetala.

Polda je že dvignil vajeti in se pripravil na hi hót, potem pa spustil roke in vrtel drobno ptičjo glavo, da bi ljudi, ki so bili blizu, natančno pregledal. Strašno sitno mu je bilo.

“Pa ne tu! Na štiri oči bova ...”

In je spet dvignil vajeti, da bi z njimi ošvrknil Harona ter ga pognal v kas. Frida je stopila korak na desno.

“Čez mene bosta morala!”

Poldo je zaskrbelo, da ne bi ljudje začeli dreti bliže, zato je zasikal:

“Pobaraj že, no!”

“Poldi, poglejte, na kolenih vas bom prosila, če je treba.”

“Tak nehaj že, noričica! Bog ne daj na kolena. Le pobaraj!”

Pa je že bila z golimi kolena na granitnih kockah:

“Samo povejte, potrdite ... ste ju videli, mojo mamo in očeta, v arestu maja, v svobodi?”

“Vstani, norica, kaj boš pred človekom na kolenih!”

“Samo govorite! Povejte! Potrdite! Da si mir povrnem!”

“Videl sem ju. Zadolžen sem bil, da sem jetnike spat naganjal.”

Zdaj se je Fridi zazdelo, da hoče Polda z voza. Začel je odlagati vajeti:

“Vstani že, no, ali pa bom jenjal z besedo!”

Bog ne daj, da bi se je dotaknil. V hipu je bila pokonci. Polda pa tudi. Stoje na vozu je hitel z besedami:

“So kar pri oknih postavali, čeprav so bila visoko pod stropom in skoznje ni bilo kaj videti. So se nadejali kakšen glas svojih z ulice čuti. Zato sem jih od oken tiral. Tvoja dva tudi.”

“Pa sta vam kaj naročala?”

“Mama je bila v rdeči obleki. Oče pa v plašču. Ni jih bilo tiste čase veliko tako opravljenih. Meseca majnika. Kaj se ne bi spomnil.”

“Pa veste, kam so ju odpeljali, če sploh?”

“I, kam? V Čananže. Ponoči so komaj kdaj vozili drugam.”

“Pa veste zagotovo?”

“Kaj ne bi. Saj je bilo meni naloženo, da sem ju skupaj vezal. Kadar so jih naročili po dva in dva, so vedno vozili v Čananže. Posamič pa v lager.”

“Ste bili z njima, ko so ju peljali?”

“Jaz nisem streljal. Mene so samo naprosili, da sem popazil nanje. Zato vem. Takšni časi so bili! Kaj bi še kar o tem govoril!?”

In bi se Frida zagotovo sesula še enkrat na kolena, če ji ne bi učitelj harmonike iz glasbene šole stopil ob stran, jo podprl in potegnili izpred konja, s ceste.

“Samo da vem ... Samo da vem ...”

In se je hotela iztrgati in iz hvaležnosti potegniti k Poldi:

“Samo da vem. Pravite, da sta bila zagotovo skupaj in ...”

In je hlipnila v rokav in hrbet roke, v obe dlani, in brezumila:

“Poljubila bom roke in noge tvoje ... Vzela bom k sebi glavo tvojo ...

Samo da vem ... Poldi ... Da bo odleglo ...”

In se je na vso silo trgala od učitelja k Poldi, da jo je, drobnejši od nje, z obema rokama komaj zmožgel zadržati ob sebi.

“Samo da vem ...”

“Hi hót!” je zavrisnil Polda in se je malo v desno ognil s furo svojo in je drobno poskakoval na čez lojtrnici položeni deski, ko je pognal po tlakovanem cestišču.

Le nekajkrat so se obrnila kolesa lojtrnika po granitnih kockah, pa se je že oglasilo:

“Zakrivljeno palico v roki ...”

In se je Šemastemu Poldi tresel glas, pa ni nihče vedel, ali zato, ker se je bal, ali ker mu je odleglo. Morebiti pa zato, ker mu je šlo na stok, saj sploh ni bilo tako težko povedati, kar je tako dolgo odlašal ... Ali pa mu je glas drhtel le zato, ker je lojtrnik po tlaku drdral.

*

Antoniji se okoli pol enajste zdelo, da sliši moški jok, ki se po vsakem hlipu izteče v lep, zvočen *mmmmmmmmmmmm* ... Odložila je Tovariša ter stopila na hodnik. Ko se je spet oglasilo, ni bila več v dvomu. Treba bo v sobo 7.

“Ne naloži mi prevelikega bremena!” je poprosila v sklenjene roke, ko je za hip obstala, potem pa stopila po hodniku.

Šemasti je imel glavo obrnjeno proti oknu in Antonija je bila prepričana, da se spogleduje s svojo podobo v šipi. Zagotovo popuščanje morfina naredi svoje in nič čudnega ne bi bilo, če bi bil zaradi pomirjeval v oblasti blodenj.

Stopila je tako, da je videla odsev njegovega obraza v okenskem steklu. Res se je cmeril, toda zdaj drugače kot prej. Ko jo je tudi on zagledal v šipi, kajti stala je za njegovim hrbtom, je najprej potegnil sluz v nosnici. Odžnodral se je. Potem še odhrknil. In zacvilil.

“Presveto rešnje telo, ne še enkrat!” je zajamral sam vase.

“Le pomujaj se, Polda, ti šema šemasta!” je zdaj z novim, ne svojim glasom naročala Antonija. “Vse povej, nikogar ne pozabi!”

V očeh se mu je nabralo toliko groze, da ji ga je bilo hudo gledati. A mu ni popustila, svojemu srcu.

“Si ti Urkova?”

“Urkova.”

“Tvojega smo morali v Tomaževi žagi, drugače bi on nas.”

“Res je. Tako je povedal tudi Levčev, ki je bil tudi z vami.”

“Kdo si, ki vse veš?” je zaskovikal v okno, za katerim je bila tema.

“Urkova. Urkova sem!”

“Ljubi Jezus, ti mi pomagaj!”

Ni mu pomagal. Polda je pozijaval v odsev na okenski šipi.

Znova se je odkrehnil:

“Si ti Berneška?”

“Berneška.”

“Njih sva z Jevnikarjevim Tomažem v svinjak zaprla, potem pa ogenj podtaknila.”

“Nisi pozabil, Polda. Prav je tako!”

“Sveti angel, varuh moj, toliko noči sem zate sveče prižgal. Vsaj enkrat mi stoj ob strani!”

Ni mu stopil ob stran. Sveti angel že ne.

Polda se je odžnodral.

“Si ti Hartmanova?”

“Hartmanova.”

“Vaše sva z Vrhovcem s sekiro. Vse bi še šlo, tega pa ne morem pozabiti.”

“Vrhovčev tudi ne. Že tri leta trpi, umreti pa ne more. Bog daj, da bi bilo še dolgo tako.”

Polda je zacvilil komaj toliko, da ga je Antonija slišala, potem pa le poprosil:

“Božjega sina mati, vsem si odpustila, zakaj meni ne moreš?”

Ni mu odpustila.

Antonija je zdaj stopila na drugo stran postelje. Bila sta si iz oči v oči.

“Si ti Volavčeva?”

“Nič Volavčeva, ti Šemasti Polda ti. Pa tudi ne Urkova, niti Berneška, še manj Hartmanova. Fridina sem. Od tiste Fride, ki te je na kolenih prosila, da bi ji povedal, kako si ji mamu in očeta pokopal. Tisto v rdeči obleki, ki si jo k tistemu v plašču iz plavega tvida priklenil, da bi jo bilo manj groza, ko so jo v Čananže vlekli. Ki ti je za tvojo dobroto hotela noge poljubiti, samo da si povedal, ker je od takrat malo laže živela.”

“Ti si Logova?” je zacvilil.

“Logova sem!”

Zdaj je Šemasti Polda čudno zahropel, oči mu je za trenutek na belo obrnilo, žnoble še za spoznanje navzgor proti levemu očesu potegnili. Zdaj je bila ustna luknja tam, kjer bi morala biti ličnica.

Tako je Antonija vedela, da bog dosledno, a blago kaznuje. Udaril je še z eno drobno kapjo, ampak to je bilo za vse zlo, ki ga je Polda storil, bolj blagovanje kot pravičniška kazen. Kap ne boli. Šemastega pa bi moralo kriviti od kazni, trpeti bi moral, ne pa da mu je darovano pozabljenje. Bog je neizmerno dober, tudi ko račun za zagrešeno izdaja, toda – ali je res tudi pravičen?

Antonija je gledala onemoglo rokovje in nogovje pod sabo in vedela je, da je to zagotovo samo za v tostranstvu odmerjena kazen.

Potem je videla pred sabo le še rdeč kamgarn ter temno moder tvid. Bicino obleko in dedanov plašč. Tistih, ki sta bila v oboje odeta, ni znala videti. Ju tudi nikoli živih videla ni.

Med hropenjem in dušenjem se je kot iz vode oglašalo proti njej:

“Po ... po ... po ...” in je s široko odprtimi očmi zijal vanjo ter glasno požrl slino Polda.

Nocoj je bila Antonija Poldov bog, a Šemastega ni smela, ni hotela razumeti. To se sme, če pravično veruješ.

Poskušal je drugače:

“Ž ... ž ... žup ...” in je spet lovil sapo.

“Župo bi jedli?”

Iz luknje mu je spet nemarno privrelo čez žnablo in se pocedilo po zategnjenem licu.

Z vsemi močmi se je pomujal, da je ja bilo videti, da je Antoniji dvakrat odkimnil. Toda strežnica se je ravno takrat sklonila po kahlico pod posteljo, da bi preverila, ali je smrad v sobi od tam ali pa zaudarja Poldi iz ust, mogoče kar vse telo.

“Zdaj je nimam kje dobiti! Župe,” mu je povedala.

In se je dvignila k njegovi blazini, da bi jo popravila. Tako je bila dovolj blizu njegovega ušesa, da mu je obljubila:

“Zjutraj bom povedala glavni sestri. Tako bo naredila, da bo prav. Če župo, pa župo.”

A Polda je še kar sitnaril:

“Žu ... žup ... žu ...”

“Saj sem razumna. Zjutraj, sem rekla. Zdaj bom pa toliko odprla okno, da popraviva zrak v sobi.”

Zdaj je Polda z grozo v očeh začuda jasno zamoledeval:

“Ne ok ... ne ok ...! P ... pr ... pro ... Ne!”

Potegnila je Poldi rjuho skoraj do kapne ustne luknje, tanke noge, ki so bile ovite v belo, mu je pokrila z na pol preloženim kocem, potem pa rekla:

“Ne smete se prehladiti. Pljučnica vas še pobere! Prehitro. Ne bi bilo prav. Zdaj pa le zaspite! Do jutra je še dolgo dolgo. Spočijte se.”

In si je v mislih dodala:

“Vi še dolgo dolgo ne smete umreti. Čeprav ste s petke v enki. Zavlačevali ste s plačilom, Polda, pa naj se odloži tudi z računom.”

Prijela se je za železno posteljno ogrodje ob vznožju in tako postala. Ujela sta se s pogledoma. Zdaj spet v šipi. Za hip je bila v sebi mogoče celo cagava, ko je videla grozo v Poldovih očeh, in že je hotela ...

“Lu ... l ... l ...”

In je k temu zmogel še komaj opazno namigniti v levo.

“Poscali se boste? Nič ne de, kar dajte. Zamenjala sem vam plenico.”

“Lu ... lu ...”

Izza hrbta se mu je spet nagnila nad uho. Polda je bil že dolgo prepoln groze, da bi lahko vedel, da gre Antoniji na smeh:

“A če sem Lužnikova? Ne, nisem Lužnikova. Saj sem vam že povedala. Logova sem!”

“Lu ...”

“Lužnikovim ste z bajoneti drobovje odprli. In jih pustili, da sam Bog ve, koliko časa so trpeli. Če je Bog sploh gledal, kako ste zganjali. To menda ja ni bila njegova volja. Če pa, je moral biti obrnjen vstran.”

V tistem, kar je prihajalo iz gobčne luknje, je bilo čuti vedno manj človeka.

“L ...”

Antonija se je vzravnala:

“Nisem Lužnikova. Logova sem. Zdaj bom pa odprla okno, da ne bodo vaši pobiti zunaj ostajali in vam po šipi trkali. In ugasnila bom luč, ker se boste s pokojnimi v tîmi laže znašli. Lahko noč, Polda!”

Je moral zbrati vso grozo, da je zmogel jasno reči:

“Ne ... tîme!”

In so njegove oči postale še večje, od groze in obupa, če se ni samo Antoniji tako zdelo, ker je hotela tako videti, kajti zdaj je že lep čas brez slabe vesti popravljala božjo popustljivost.

Dobro je slišala, kako je stari hlipnil, ko je za komolec na široko priprla okensko krilo, potem pa se je brez milosti namenila k stikalu in ko je škrcnilo ter je soba potonila v skoraj že pravo temo, je s postelje sem nemarno cvililo. Skoraj se je že obrnila, a se ji je zastudilo usmiljenje, ki se je začelo naseljevati vanjo, zato je trdo prijela za kljuko ... Z zadnjimi močmi je ubežala dobremu v sebi.

Še enkrat je prižgala luč, samo toliko, da je Polda videl, kako svetel je lahko dan, potem pa spet naredila temo, da je od postelje sem znova zoprnno zajamralo. Ko je hotelo še v drugo, je ravno toliko glasno zadrlesknila vrata, da je preglasila obupano pasje moledovanje.

Ni stopila v čajno kuhinjo, v kateri se je po navadi zadrževala nočna, ko je bilo delo na oddelku postorjeno in se je čakalo na morebitni zvonec iz katere izmed bolniških sob. Samo čez hodnik v prostor za obiske je stopila; vanj je prihajalo komaj kaj zamolke svetlobe s hodnika.

Sedla je na stol, nasproti stene, ki je bila pravzaprav iz oken, to se pravi steklena, si objela obraz z rokami, ki so s komolci slonele na kolenih, in ponavljala vztrajno in dolgo, da bi se prepričala:

“Zaželel si je juho ... Zaželel si je juho... Ja – juho, juho, juho Ne vem, zakaj se trapim še z drugim. Menda ja vem: hudo bolnim se kakšen dan pred zadnjo uro povrnejo moči in postanejo tako pečni, da bi lahko spet jedli, vstali in šli. Zaželel si je juho ... Zaželel si je juho ... Zaželel si je juho ...”

In je še sama vstala ter stopila k stekleni steni in se pasla po lučeh bližnjega zaselka.

V čudnem strahu je tu pa tam pogledala v nebo, pa ga ni bilo videti, saj se je po njem pasla zamolkla svetloba mestnih luči.

“Če ni neba, ne pomeni, da ni Boga. Samo potajil se je in gleda, ali izvršujemo njegovo voljo.”

Stala je tako, da je imela čelo naslonjeno na hladno steklo, besede iz njenih ust pa so se nanj odlagale kot majhni oblaki.

“Če pa je mislil, da naj grem po župnika ... Ne, ne ... Gotovo bi rekel po gospoda. Pa kaj je s tem ...? A naj bi šla po gospoda Jelovarja zdaj, ko gre že na polnoč?”

Stresla je z glavo, kot da bi hotela po tleh posuti grde misli, ki so se vlekle iz nje.

“In zakaj mu po glavi kar naprej blodi, da bi znala biti Lužnikova? Potem pa poskuša odkimati, zanikati? Da bi hotel, naj ne ugasnem luči? Lu... lu... lu... in odkimavanje!? Ah, bo kar prav, kakor sem naredila. Malo pa naj bo le sam in z zlom, ki ga je storil drugim.”

Obrnila se je in se vrnila pred sobo številka 7. Postala je pred zaprtimi vrati.

Potem se ni več mogla odtrgati izpred njih.

Vso noč je prisluškovala Poldovim krikom, vzdihovanju, stokanju, priprošnjam, hlastanju, cviljenju, rjoventju, blazenju, petju, vpitju, dušenju, cmerjenju ...

“Pôje, ker ne more spati. Miru za dremež ne najde, pa si ga išče z uspa-vankami!”

Vsake toliko je po hodniku proti kopalnici podrsaval kdo izmed pacientov. Najbrž sploh ni slišal Šemastega Polde, a je Antonija za vsakega našla dobro besedo, da mu je vrnila na videz izgubljeni mir ali pregnala strah pred tistim, kar si je tudi sam obetal.

“Grde sanje ima. Saj bo. Proti jutru vsak zaspi. Le pojdite naprej!”

In:

“Potrpite z njim. Odsanjati se mu mora vse, da mu bo odleglo.”

Potem pa sama sebi:

“Pa mu bo res?”

In še:

“Nič ne marajte! Poln je pomirjeval, pa se ne prepozna!”

Kako uro po polnoči, ko je oddelek navadno vsaj za kakšno uro trdno zaspal, je bilo v sedmici še vedno vse živo. Veliko se jih je moralo priklatiti k njemu, Poldi.

Polda je piroval.

Polda je sedminoval.

Polda je vedno znova lazaroval.

Še Antoniji se je usmiljenje v srce zalezlo, pa ni imelo do tega nobene pravice.

Še Antoniji se je misel o dobroti začela po glavi plesti, pa ni bilo za to nobenega razumnega razloga.

Še Antoniji se je strah pred zadnjo sodbo v telo zalezal, čeprav se ni imela česa bati.

Bi bilo pravično do vseh, ki so bili to noč z njim v sobi, če bi jih od Polde pregnala z morfinom? Bi bilo pravično do Njegove poslednje volje, da ga s sedativom izkoplje izpod njegovih prstov? Je bila nocoj v službi Boga ali srca?

“Ne, človek je vedno v službi Najvišjega,” si je sama odlagala strašno breme.

In je ampulo z morfinom zdrobila v straniščno školjko in odplaknila. Naj bo zjutraj videti vse tako, kot je prav.

Vrnila se je pred sedmico. Na kolena je zdrsnila v hodniški samoti in se z glavo naslonila na vrata, tako da je na drugi strani pasja čuječnost priklicala nekaj trenutkov gluhega pričakovanja. Potem pa spet znova vse kot do takrat: bevskanje, moledovanje, solze, ki kapljajo na pod.

In je molila:

“Jezus, ti mi daj znak, da delam prav. Če ga boš s tem očistil, potem je prav, da ga boli, da trpi, da jih vidi vse, ki jih je fental.

Če pa to ni res, potem naredi tako, da se mu ne bodo prikazovali, ga dušili, mrcvarili – ti jih odženi izpred njega. Zapri okno, saj si božji sin, če je tako prav in Polde vredno!

Presveto Jezusovo srce! Povej mi, kako je prav? A naj grem po gospoda? Ti si Gospod, ti ukreni!

Oče nebeški, če mu jaz nalagam ne po Tvoji volji, me odreši, saj do takega dela nimam nobene pravice, če pa je tvoja volja, pa tudi ne molči tako trmasto! Daj mi znamenje!”

Nobenega znamenja ni bilo. Ni ne luč na hodniku trepnila, začuda tudi že dolgo dolgo ni bilo nikogar iz nobene sobe na hodnik, da bi jo nehote izpred vrat pregnal. Saj, mogoče je bil pa to cahn.

“Zadelj Urkovega moram, da bo mir našel, pa Lužnikovim v stišanje. Saj – nikjer nam nisi dal vedeti, prevzvišeni, da z vsakim posamič govoriš in da k vsakemu posebej prideš. Še večkrat kot nas na samo kličeš, se skozi druge oglašaj. Po Urkovem mi naročajš, saj te zastopim, skozenj mi govoriš, kaj mi je postoriti, pa po Lužnikih. A vidiš, da delam, kar naročajš!?”

Zunaj se je že skoraj naredilo jutro, tako da je bilo tudi v sobo Šemastega Polde zagotovo presejane dovolj svetlobe, da se je dalo gledati z dneva

lučjo. Nobenega strahu ni bilo, da bi Antonija ob tej uri v sobi zalotila koga izmed nočnih gostov. Razbežali so se že po svojih grobovih. Za vrati je bilo slutiti tak dober mir.

Ko je odprla vrata v sedmico, je vanjo hušknil nemaren zrak z vonjem po potu, scalnici in dreku. Zaloputnila je z vrati, da je bila spet na hodniku, toliko postala, da je zbrala dovolj moči, potem pa globoko vdihnila, zadržala sapo kot potapljač na dah in vstopila, zadrlesknila vrata za seboj ter pohitela k oknu, ga na stežaj odprla in spet izginila iz sobe. Vrnila se je čez nekaj minut – ob Poldi se je že dalo dihati, čeprav je bilo še zdaj čutiti sladkobno postan vonj, toda na bruhanje je ni več sililo.

Šemasti Polda je imel glavo zvito tako, da je polovica obraza silila v blazino, skozi na lice zategnjena usta mu je molel otekel jezik, blazina je bila pomočena z rumenkasto izcejeno slino, levo oko je široko odprto boljčalo v okno, skozi katero so prihajali njegovi pobiti, on pa se je nadejal svetlobe, ki jih bo pregnala za ves spočeti naslednji dan.

Antoniji je mogoče za spoznanje potegnilo ustnice v smer, v kateri se dela smeh ali vsaj priigrava zadovoljstvo, a to je bilo le za hip. Že naslednji trenutek mu je potegnila rjuho čez obraz, tako da so na spodnjem koncu postelje izpod nje zaštrlele noge do gležnjev. Prste na njih je zadnja noč grdo zveržila. Spet jih je pokrila z odejo.

Na bolniški list, ki je bil obešen na posteljnem ogrodju, je zapisala čas, ko je stopila v sobo: 4.39. To je obveljalo za zadnjo tostransko minuto Šemastega Polde.

Potem je bilo spet treba vse postoriti po ustaljenem redu. Truplo so spravili v secirnico, ga tam na kamniti mizi razgalili in z vodnim curkom očedili, potem pa prepustili patologu. Ta je dal pozneje kdaj, ko je na to nanesla beseda, vedeti, kakšno b. p. srce je imel Polda. Lahko bi še živel, če ne bi bilo preostalo drobovje začuda popolnoma gnilo. Strašno je moral trpeti. Pravzaprav ni bilo stroki nikoli jasno, kako je mogel tako dolgo in takšen med živimi vztrajati.

Petkov Večer je 31. aprila 1975 v notici črne kronike na strani 36 poročal o nepojasnjenih okoliščinah smrti 32-letne A. L. iz W. G. Sosedje so jo izsledili po smradu, ki je prihajal s podstrešja ob njeni samski mansardi. Obešena je bila na svoje lase. Na telesu ni bilo vidnih znamenj nasilja, kriminalisti pa da so se prvič srečali s takšnim primerom. Zanikajo možnost samomora, vendar ga tudi ne izključujejo.